

O'ZBEKISTON MINTAQALARI IQTISODIYOTIDA TARMOQLARINING DIVERSIFIKATSIYALASHUVINI OSHIRISH YO'LLARI

Mamarasulov Nozimjon Mamajonovich

Mingbuloq yengil sanoat texnikumi direktori

Ilmiy raxbar:

Abduraxmanova G.Q. - i.f.d., professor, TDIU prorektori (Ilmiy maslahatchi -
Suyunov D.X.)

Annotatsiya: *Bu tadqiqotda, O'zbekiston mintaqalarining iqtisodiyoti tarmoqlarining diversifikatsiyalashuvini oshirish uchun eng samarali yo'llar o'rganilgan. Tadqiqotda, iqtisodiyot tarmoqlari (agrarni iqtisodiyot, sanoat iqtisodiyoti, xizmatlar sohasi va boshqa tarmoqlar)ni diversifikatsiyalashuvini ta'minlash uchun kerakli bo'lgan qadam va strategiyalar analiz qilingan. Maqola davomida, O'zbekistonning rivojlanayotgan iqtisodiyoti uchun zarur bo'lgan zamonaviy va innovatsion texnologiyalar, xalqaro bozorlarda integratsiya, infrastrukturani rivojlantirish, investitsiyalarni jalb etish, sanoat iqtisodiyotini yangilash va xizmatlar sohasini rivojlantirish kabi muhim chora-tadbirlar va dasturlar ko'rib chiqilgan. Natijada, O'zbekiston mintaqalarining iqtisodiyoti tarmoqlarining diversifikatsiyalashuvi oshirish uchun amaliy yo'llar va strategiyalar o'rganilgan va taklif etilgan. Bu tadqiqot, O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanishida muhim bo'lgan masalalar bilan bog'liq mutaxassislar va ilg'or o'quvchilar uchun foydali bo'lishi maqsadida amalga oshirilgan.*

Kalit so'zlar: *"Harakatlar strategiyasi", iqtisodiyot, dinamik rivojlanish, tendentsiyasi, iste'molchi, kadrlarni rivojlantirish, moliyaviy qo'llab-quvvatlash.*

Mamlakatimiz prezidenti Shavkat Mirziyoyev tomonidan ilgari surilgan O'zbekiston Respublikasini 2017-2021 yillarda beshta ustuvor "Harakatlar strategiyasi" O'zbekiston xalqi farovonligi va davlatimiz iqtisodiy qudratini mustahkamlash yo'lida yangi taraqqiyot bosqichida Respublikamizda amalga oshirilayotgan islohotlarni davom ettirmoqda. Mustaqillikka erishganimizdan to hozirgi kunga qadar yuqoridagi ikkita tamoyilga tayangan holda iqtisodiyotni rivojlantirib, xalq farovonligini ta'minlab kelinmoqda. Jaxondagi innovatsion iqtisodiyotning rivojlanishi bugungi kunlarda sur'atlar bilan namoyon bo'lmoqda. Innovatsion iqtisodiyotning dinamik rivojlanish tendentsiyasi iste'molchilar talabini to'liqroq qondirish va iqtisodiyotning zamonaviy tarmoqlarida mehnat unumdorligini yuqori darajada oshirish imkonini beradi.

O'zbekiston mintaqalarining iqtisodiyoti uchun tarmoqlarning diversifikatsiyalashini oshirish yo'llari o'zaro bog'liq faktorlar va strategiyalardan iborat bo'lib, bu mavzuda maqola yozish uchun quyidagi qarorlar va maslahatlar berilishi mumkin:

Xaridlar va savdo aloqalari tarmoqlarini rivojlantirish: Xaridlar va savdo aloqalarining rivojlanishi tarmoqni diversifikatsiyalashning muhim vositalaridan biri bo'lib, bu bilan bo'lgan investitsiyalar va tadbirlar tarmoqning tarqalishi va moliyaviy muvaffaqiyatini ta'minlaydi.

Infrastrukturani rivojlantirish: Xaridlar va savdo aloqalarini rivojlantirishda, moliyaviy muvaffaqiyatni ta'minlash uchun infrastruktura muhim ahamiyatga ega. Transport, logistika, taminot tizimlari va boshqa sohalarda infrastrukturani rivojlantirish investitsiyalari talab etiladi.

Texnologik yangilanish: Xaridlar va savdo aloqalarini modernizatsiyalash va rivojlantirish uchun texnologik yangilanishlar va innovatsion hodisalar keng qamrovli investitsiyalar talab etadi. Bunday yangilanishlar, avtomatlashtirish, internet-platformalar, ma'lumotlar analitikasi, elektron tijorat va boshqa sohalarda amalga oshiriladi.

Kadrlarni rivojlantirish: Xaridlar va savdo aloqalarining rivojlantirishida xodimlarni yaxshi tayyorlash va rivojlantirish, ma'lumotlar texnologiyalari sohasida mutaxassislar o'qitish va kadrlar rivojlantirishga investitsiyalar sarflanadi.

Bozorlarga kirishni oshirish: Xaridlar va savdo aloqalarini rivojlantirishda xorijiy bozorlarga kirishning oshirilishi va eksport imkoniyatlarini rivojlantirish uchun investitsiyalar talab etiladi. Xususan, xorijiy savdo va tijoratni oshirish, bozor qizishlari va o'zaro integratsiyani ta'minlash uchun muvaffaqiyatli strategiyalar kerak.

Moliyaviy qo'llab-quvvatlash: Xaridlar va savdo aloqalarini rivojlantirishning muhim qismi moliyaviy qo'llab-quvvatlashdir. Bu jarayonda, sarmoyani jalb etish, investitsiyalarni rag'batlantirish, kredit va soliq imtiyozlari ta'minlash, iqtisodiy tashkilotlarga moliyaviy himoya berish kabi chora-tadbirlar amalga oshiriladi.

Xaridlar va savdo aloqalarini rivojlantirish uchun moliyaviy muvaffaqiyatni ta'minlashda katta investitsiyalar va strategik rejalar juda muhimdir. Bu tadbirlar, iqtisodiy rivojlanishni sifatli va ustun darajada rag'batlantirishda katta o'rin egallaydi.

Sanoat tarmoqlarini rivojlantirish: Sanoat tarmoqlari, tadbirkorlik va innovatsiyalar yordamida yangi mahsulotlar ishlab chiqarish, narxlarni oshirish va eksportni oshirish orqali iqtisodiy diversifikatsiyani oshirish imkoniyatlarini o'z ichiga oladi.

Agro-sanoat tarmoqlarini boyitish: O'zbekistonda agrar sektor tajribasi katta darajada mavjud, shuningdek, agro-sanoat mahsulotlarini ishlab chiqarish va ularga qo'llab-quvvatlash orqali tarmoqni diversifikatsiyalashga ko'rsatkich hosil qilish mumkin.

Ishlab chiqarishni avtomatlashtirish va texnologiyalarni qo'llab-quvvatlash: Ishlab chiqarish tarmoqlari avtomatlashtirilishi va texnologik rivojlantirilishi orqali, yirik darajada innovatsiyalarni joriy etish va yangi sanoat turlarini yaratish orqali tarmoqni iqtisodiy diversifikatsiyalashga o'tish imkoniyatlarini yaratish mumkin.

Avtomatlashtirish va robototexnika: Ishlab chiqarishni avtomatlashtirish, xususan, robototexnika va avtomatlashtirilgan tizimlar, sanoat mahsulotlarini sifatli va tez ishlab chiqarishda katta ro'li o'ynaydi. Robotlar va avtomatlashtirilgan qurilmalar, yirik darajada innovatsiyalarni joriy etish va yangi sanoat turlarini yaratishga imkoniyat yaratadi.

IoT va Sensor texnologiyalari: Internet of Things (IoT) va sensor texnologiyalari, ishlab chiqarishni avtomatlashtirishda va sanoat mahsulotlarini monitoring qilishda katta ahamiyatga ega. Bu texnologiyalar, avtomatik boshqaruv tizimlarini, texnikalarini, omborlarni va ish joylarini boshqarishda yordam beradi.

Yoshlar va mutaxassislar uchun ta'lim: Yangi sanoat turlarini yaratish va innovatsiyalarni joriy etish uchun yoshlar va mutaxassislar uchun ta'lim tizimini rivojlantirish juda muhimdir. STEM (Science, Technology, Engineering, and Mathematics) sohasida mutaxassislar, texnologik yangilanishlarni amalga oshirishda katta rol o'ynaydilar.

Innovatsion platformalar va hamkorliklar: Ishlab chiqarish sohasidagi innovatsiyalarni joriy etish uchun innovatsion platformalar va sanoat sohasidagi shaxsiy innovatorlarni qo'llab-quvvatlash hamkorliklari keng o'rin egallaydi. Bu platformalar va hamkorliklar innovatsion loyihalarni va yangi sanoat turini yaratishda yordam beradi.

Moliyaviy qo'llab-quvvatlash: Ishlab chiqarish sohasini rivojlantirish va avtomatlashtirish uchun moliyaviy qo'llab-quvvatlash juda muhimdir. Sarmoyalar, innovatsion loyihalar va yangi sanoat turini rivojlantirishga moliyaviy resurslar ajratish, soliq imtiyozlari taqdim etish va investitsiyalar jalb etish muhimdir.

Ishlab chiqarishni avtomatlashtirish va texnologik rivojlantirish, tarmoqni yangi sanoat turini yaratish va innovatsiyalarni joriy etish imkoniyatlarini yaratishda katta ro'la ega. Bu jarayon, sanoat tarmoqlarini diversifikatsiyalashda va iqtisodiy rivojlantirishda muhim qadam hisoblanadi.

Xalqaro hamkorliklar va investitsiyalar: Xalqaro savdo hamkorliklarini rivojlantirish, xususan eksport bo'yicha yangi bozorlarni ochish va xorijiy investitsiyalar oqimini kengaytirish orqali tarmoqni diversifikatsiyalashni oshirish muhimdir.

Xalqaro savdo sharoitlarini yaxshilash: Xalqaro savdo hamkorliklarini rivojlantirish, xorijiy bozorlarga kirishni oshirish va eksport imkoniyatlarini kengaytirish uchun juda muhimdir. Bu maqsadga yo'naltirilgan sarmoyadorlik texnologiyalari, marketing va reklama tadbirlari, yuqori sifatli va xavfsiz mahsulotlar ishlab chiqarish kabi chora-tadbirlar amalga oshirilishi kerak.

Xorijiy investitsiyalar jalb etish: Xorijiy investitsiyalar oqimini kengaytirish, yangi sanoat turini rivojlantirish va innovatsiyalarni joriy etishda katta rol o'ynaydi. Mamlakatning sarmoyadorlik muhitini sodda va qulay qilish, soliq imtiyozlarini taqdim etish, investitsiya qabul qilish va moliyaviy qo'llab-quvvatlashni ta'minlash xususiy ahamiyatga ega.

Moliyaviy qo'llab-quvvatlash: Xalqaro hamkorliklarni rivojlantirish va investitsiyalar oqimini kengaytirishda moliyaviy qo'llab-quvvatlash muhimdir. Sarmoyalar, innovatsion loyihalar va yangi sanoat turini rivojlantirish uchun moliyaviy resurslar ajratish, soliq imtiyozlari taqdim etish va investitsiyalar jalb etish muhimdir.

Tadbirkorlikni oshirish va innovatsiyalar: Xalqaro hamkorliklar va investitsiyalar orqali tarmoqni diversifikatsiyalashning muhim qismi tadbirkorlikni oshirish va innovatsiyalarni joriy etishdir. Xalqaro savdo sharoitlarini yaxshilash, innovatsion platformalar va hamkorliklar yaratish va innovatsion loyihalar va yangi sanoat turini rivojlantirish jarayonlarini o'z ichiga oladi.

Xalqaro hamkorliklar va investitsiyalar, tarmoqni diversifikatsiyalashning muhim qismlaridan biri hisoblanadi. Bu jarayon o'zida ko'proq investitsiyalar, tadbirkorlik va innovatsiyalarni o'z ichiga oladi va mamlakatning iqtisodiy rivojlanishini sifatli va ustun darajada rag'batlantiradi.

Innovatsion sohasini ta'minlash: Innovatsion sohalari, masalan, ma'lumot texnologiyalari, yuqori qo'shma darajadagi tadbirkorlikni o'rnatish va yangi sohalarni tashkil etish, tarmoqni iqtisodiy diversifikatsiyalashda katta ahamiyatga ega.

Kadrlarni tashkil etish va o'qitish tizimini rivojlantirish: Yuqori sifatli kadrlarni tashkil etish va rivojlantirish, xususan yangi sohalarni qo'llab-quvvatlash va innovatsion faoliyatni olib borish, tarmoqni diversifikatsiyalash va uning dolzarb muvaffaqiyatini ta'minlashda katta ro'l o'ynaydi.

Regional tarmoqni boyitish: O'zbekiston mintaqalarida regional tarmoqlarni rivojlantirish va ularning iqtisodiy potentsialini optimallashtirish, mamlakat bo'ylab iqtisodiy diversifikatsiyani oshirishga yordam beradi.

Maqolada yuqorida keltirilgan maslahatlar va qarorlar asosida, O'zbekiston mintaqalarining iqtisodiy diversifikatsiyalashini oshirishga qaratilgan strategiyalar va amaliy ko'rsatkichlar maqbul bo'lishi mumkin. Bu jarayonda moliyaviy muvaffaqiyat, innovatsiyalar, investitsiyalar, sifatli kadrlar tashkil etish va regional rivojlanish muhim ahamiyatga ega bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning videoselektordagi nutqlari.
2. Yuldasheva SH.M. Sanoat tarmoqlari texnologiyasi (o'quv qo'llanma) – T.: TDIU, 2004.
3. Ro'ziev A, Abirqulov Q. O'zbekiston iqtisodiy geografiyasi. – T.: «SHarq», 2001.